

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ενότητα #6: Διατάγματα

Διδάσκων: Χουρδάκης Αντώνης

ΤΜΗΜΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα **Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα** (*Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece*)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι πολιτικοί του αντίπαλοι

- Σ' αυτή την κρίσιμη διετία (1899-1900), οι πολιτικοί του αντίπαλοι καταφέρονται τόσο στον ίδιο όσο στον τότε υπουργό παιδείας, πολιτικό του φίλο και ομοϊδεάτη, Ν. Γιαμαλάκη, και τους ασκούν δριμύτατη κριτική, κατηγορώντας τους ότι διέλυσαν την εκπαίδευση.

- Ειδικότερα ενοχλήθηκαν όταν δημόσια ο Βενιζέλος άσκησε οξεία κριτική στο εν Ελλάδι ισχύον εκπαιδευτικό καθεστώς και υποστήριξαν ότι άφησε τους δασκάλους έκθετους «εις την συναλλαγήν», ότι διόρισε δασκάλους «οίτινες θα απεβάλλοντο εκ των Ελληνικών σχολείων πύξ και λάξ...» κατά σύσταση φίλων του και τέλος ότι διασπάθισε το δημόσιο χρήμα, κατασκευάζοντας θρανία χωρίς προηγουμένως να φροντίσει να υπάρχουν σχολεία

«Θρανιακά»: παράπονα στον εγχώριο αντιβενιζελικό τύπο

- «Τέλος πάντων κατόπιν των παρατηρήσεων μας ότι τα θρανία των σχολείων του ημετέρου Νομού δια τα οποία είχε δαπανηθή τόσον χρήμα και τα οποία αντί να χρησιμοποιηθώσιν όπου είχαν προωρισθή έμενον εις τας αποθήκας του παλαιού στρατώνος και κατεστρέφοντο από την βροχήν και τον ήλιον ηυδόκησαν οι αρμόδιοι να υποχρεώσωσι τας Κοινότητας των χωρίων να τα παραλάβωσιν και τα μεταφέρωσιν εις τα χωρία ... Ωμοιάσαμεν εν Κρήτη εκείνου ο οποίος έκαμε τα έπιπλα της οικίας του πριν ή κτίση την οικίαν»

Δωρεάν μόνο το δημοτικό

- Αν και στην αρχή ο Βενιζέλος ήταν της άποψης ότι δεν ήταν αναγκαίο να αναγραφεί στο πρώτο Σύνταγμα της Κρήτης η δωρεάν εκπαίδευση, στη συνέχεια πείθεται και αναδιατυπώνει την πρότασή του: «η εκπαίδευσις απονέμεται δωρεάν», μόνο όμως για το δημοτικό, απορρίπτοντας την επέκτασή της στη Μέση βαθμίδα, όπως ακριβώς θα κάνει και αργότερα, στο Σύνταγμα του 1911: «Και νομίζω ότι μετά τας εξηγήσεις ταύτας το άρθρον θα γίνη δεκτόν προστιθεμένου του εδαφίου ότι η δημοτική εκπαίδευσις είνε υποχρεωτική και απονέμεται δωρεάν. Πέραν αυτού δεν δυνάμεθα να προχωρήσωμεν»

Ο κ. Βενιζέλος και οι Ρεθύμνιοι

- «... ως είναι πασίγνωστον, από πολλού ήδη χρόνου, από της εις την Κυβέρνησιν αναρρήσεως του κ. Βενιζέλου δυσμενέστατα αλλά λίαν δεδικαιολογημένα κατ' αυτού κρατούσιν αισθήματα εν τω ημετέρω νομώ. Γνωστότατά εισί τα αίτια ων ένεκεν ζωηροτάτης ασυμπαθείας απολαύει εν τε τη πόλει Ρεθύμνης και εις τας επαρχίας του νομού ο αρχισυντάκτης του 'Κήρυκος'... Ουδέ ήτο δυνατόν να λησμονήσωσιν ποτέ οι Ρεθύμνιοι την σαρκαστικήν ειρωνείαν μεθ' η ο κ. Βενιζέλος εξεφράζετο περί Ρεθυμνίων και δη προς εκείνους οίτινες ως επιτροπεία μετέβησαν από δύο ετών και πλέον εις τα Χανία όπως εκλιπαρήσωσι το δίκαιον του νομού δια το ζωτικώτατον σχολειακόν ζήτημα.

Ο κ. Βενιζέλος και οι Ρεθύμνιοι

- Εν ω δε εσπατάλα αφειδώς τον δημόσιον πλούτον του κρητικού λαού εις ανέγερσιν πολυτελών Μεγάλων υπέρ των εγκληματιών, έκρινε αναξίους τους Ρεθυμνίους να έχωσι και απλήν πρότυπον δημοτικήν σχολήν δια τα τέκνα των. Και κατειρωνευόμενος αυτούς τους συνεβούλευσε να στέλνωσι τα τέκνα αυτών εις τα λύκεια της Ευρώπης! Έπρεπε δε να επιμένουν μέχρι ρήξεως εις την υπεράσπισιν εν μέρει του δικαίου μας οι κ.κ. Κούνδουρος και Γιαμαλάκις, όπως ευδοκήση και ο κ. Βενιζέλος να χορηγήση εις τους παρίας Ρεθυμνίους απλούν δημοτικόν σχολειόν καίπερ έχοντας από τουρκοκρατίας Γυμνάσιον...», **Κρητική Εφημερίς**, Εβδομαδιαία Πολιτική και Φιλολογική, Στυλ. Κωστογιάννης, Έτος Α΄, Αριθ.33, Ρέθυμνον τη 9 Μαρτίου Αυγούστου 1902 σελ.1α-β.

Αντίθετος προς τα Ελληνικά σχολεία

- Ο Βενιζέλος ήταν αντίθετος προς τη δημιουργία των Μέσων σχολείων, των επονομαζόμενων Ελληνικών, που εισηγήθηκαν στην Κρήτη το 1901 ο Π. Οικονόμος και ο Α. Μιχελιδάκης, και τα οποία ουσιαστικά εξυπηρετούσαν τις ανάγκες μιας διαστρωμένης κοινωνίας και συνέτειναν στην διαμόρφωση μιας «μεσοαστικής» περί εκπαιδύσεως αντίληψης

Αντίθετος προς τα Ελληνικά σχολεία

- Έτσι, στα 1906 στην Κρητική Βουλή θα εισηγηθεί την κατάργηση του θεσμού του Ελληνικού Σχολείου στις επαρχίες (κάνοντας ουσιαστικά λόγο για διπλό εκπαιδευτικό δίκτυο, ένα «δια τους ευπορούντας...και δια την τάξιν των προνομιούχων πνευμάτων», και ένα για τα χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα)

...από τα πρακτικά της Βουλής των Κρητών

- «...Τα Ελληνικά σχολεία εις τας επαρχίας, μακράν του να συντελώσι εις την ευτυχίαν του αγροτικού πληθυσμού, συντελούσι μόνον εις το να παραλαμβάνουσι ένα μέγαν αριθμόν εκ των τέκνων των επαρχιωτών δια να τον ρίπτωσι εις την απώλειαν...[οι παίδες ούτοι] απομακρυνόμενοι από την πρακτικήν παιδείυσιν, σύρονται εις την κατωφέρειαν της ημιμαθείας και εις το άκρον αυτής, τους περιμένει συνήθως η θεσιθηρία... η κλασσική εκπαίδευσις είναι δι' ολίγους... δια τους ευπορούντας... [και] δια την τάξιν των προνομιούχων πνευμάτων.

...από τα πρακτικά της Βουλής των Κρητών

Οι μεν πρώτοι, διότι αδιαφορούσι δια την εύρεσιν του επιουσίου, οι δε δεύτεροι, διότι είναι περιωρισμένοι, τω όντι να θριαμβεύωσι εις τον αγώνα αυτού... Δυνάμεθα να οργανώσωμεν ...διαγωνισμόν ...εις τον οποίον θα εκλέγωνται κατ' έτος... εκ των αρίστων μαθητών των επαρχιωτών. Εις αυτούς δυνάμεθα να διευκολύνωμεν την εξακολούθησιν της μέσης εκπαιδεύσεως...»

Πνεύμα ελεύθερο απέναντι στις παραδόσεις

- Γενικά, ο Βενιζέλος φαίνεται να πίστευε στο σημείο αυτό στην ανάγκη της ενίσχυσης της ρυθμιστικής αποστολής του κράτους μέσα στα πλαίσια πάντοτε μιας φιλελεύθερης πρακτικής. Δεν θεωρούσε ότι η επανασύσταση των Ελληνικών σχολείων, θα βοηθούσε στην ανόρθωση της εκπαίδευσης και της οικονομίας του Νησιού καθότι στερούνταν λαϊκής βάσης. Επιπλέον, ο θεσμός αυτός πίστευε ότι θα οδηγούσε στον κλασικισμό κάτι που ακριβώς δεν αποτελούσε το κέντρο βάρους της πολιτικής του. Είναι χαρακτηριστική η απάντηση που θα δώσει ο Βενιζέλος προς τον Πρόεδρο της Βουλής στα 1907 όταν ο τελευταίος προτείνει να κατασκευασθεί οπισθόδομος στο Αρχαιολογικό Μουσείο του Ηράκλειο αξίας 14.500 δραχμών: τόνισε ότι το μουσείο αποτελεί μεν τον «μεγαλειότερο διαφημισμό» του νησιού, ωστόσο, δεν θα πρέπει να «ζώμεν επί του παρελθόντος μας. Ευχόμεθα και το παρόν μας να ήναι τόσον»

Πνεύμα ελεύθερο απέναντι στις παραδόσεις

- Οι E. Drift και M. Lheritier στα 1925 έγραψαν με αφορμή την εξωτερική του πολιτική και την αρχή των εθνοτήτων για τον Βενιζέλο ότι ήταν: «Νέος άνθρωπος, πολύ μοντέρνος, απαλλαγμένος από προκαταλήψεις, πνεύμα πολύ ελεύθερο απέναντι στις παραδόσεις, με μια διάθεση να κοροϊδεύει αυτούς που δεν είχαν παρά μόνο προγόνους...». Η αλήθεια είναι ότι ο Βενιζέλος δεν αντιμετώπισε ποτέ την ιστορία ως μοναδική πηγή επιχειρημάτων αλλά συνδυαστικά με άλλα επιχειρήματα (γεωπολιτικής βάσης π.χ.)

Το «λαϊκό σχολείο» ως εναλλακτική λύση

- Στη νεοφιλελεύθερη αντίληψή του ο Βενιζέλος στηλιτεύει τον αντιπαραγωγικό και στείρο χαρακτήρα της κλασικής εκπαίδευσης και τάσσεται υπέρ ενός εναλλακτικού προτύπου που θα εξασφάλιζε την οικονομική ανάπτυξη και πρόοδο στην Κρήτη
- Ως μόνη λύση στο οικονομικό αδιέξοδο διέβλεπε τη στροφή προς τη γεωργία και τη σύνδεση της εκπαίδευσης με τον «πρακτικό βίο» και

Το «λαϊκό σχολείο» ως εναλλακτική λύση

- Σύνδεσε το επτατάξιο δημοτικό σχολείο με τα δικαιώματα των λαϊκών στρωμάτων
- Οι σχέσεις του Βενιζέλου με το δημοδιδασκαλικό κόσμο φαίνεται να είναι σχέσεις εμπιστοσύνης: «Από τον δημοδιδάσκαλον περιμένομεν να μας πλάση ολονέν καλυτέρας τας ελληνικάς γενεάς... Αλλά πώς να εργασθούν οι διδάσκαλοι, με ποίαν όρεξιν και με ποίον ενθουσιασμόν, από τας βιωτικάς συνθήκας τας οποίας τους εδημιούργησαν;».

Γλώσσα ... απλή

- Με την τελευταία του θέση θα συνδεθεί και το μεγάλο ζήτημα της γλώσσας, το οποίο ως γνωστό θα κυριαρχήσει στον χώρο της εκπαίδευσης αλλά και στον ευρύτερο δημόσιο βίο.
- Η αναδίφηση στις πηγές της Κρητικής Πολιτείας τεκμηριώνει την προΐστορία του Βενιζέλου ως δημοτικιστή.

Γλώσσα ... απλή

- Έλεγε... «Αυτό είναι το ελάττωμα του λογικωτατισμού. Θα σας είπω δε τι θα είπη λογικωτατισμός. Γράφομεν με έναν τρόπο, ώστε να μην εννοούν τα γραφόμενά μας ουδέ οι ιδικοί μας αγράμματοι. Γράφομεν ελληνικούρες. Εάν δεν τα καταλαμβάνετε σεις δεν τα καταλαμβάνουσι καλύτερα ουδέ οι ιδικοί μας. Δυνάμεθα δε να λάβωμεν πρόνοιαν δι' αυτό το πράγμα φροντίζοντες όπως οι νόμοι και τα διατάγματα, συντάσσωνται εις γλώσσαν απλουστέραν, την οποίαν να κατανοή ο λαός...»

Μια «επαναστατική» εκπαίδευση

- Στις 14/07/1907 στην Κρητική Βουλή ο Βενιζέλος θα κάνει μία σημαντική δήλωση όταν συζητούνται τα γεγονότα του 1905: «Η Κρητική Πολιτεία δεν εξεπλήρωσε ακόμη τον προορισμόν της. Η Κρητική Πολιτεία εν τη υποστάσει της, εν τη φύσει της, είνε πολιτεία επαναστατική. Η επανάστασις δια της Κρητικής πολιτείας ανήχθη εις θεσμόν πολιτικόν και έλαβε την υπόστασιν κράτους»
- Η παιδεία την οποία οραματίστηκε ήταν και αυτή μία παιδεία με επαναστατικό χαρακτήρα, μια παιδεία που να είναι σύμφωνη με την ιστορία και τους αγώνες του κρητικού λαού.
- Μια παιδεία με υγιέστερες βάσεις που θα έβγαζε από την πολιτική παθογένεια την Νήσο, η οποία **«εσήπετο υπό την σηπεδόνα του πολιτειακού σάρακος και θα έφθινεν υπό το σαρκοβόρον της φθίσεως μικρόβιον, αν μη επήρχετο το κίνημα του Θερίσου να θέση τέρμα εις την φθοροποιάν του δύναμιν»**

Μια «επαναστατική» εκπαίδευση

- Μια παιδεία η οποία θα υποστήριζε την ιδέα της αυθυπαρξίας παρά τω λαώ, διότι ως άτομον, και οι λαοί έχουσι το συναίσθημα το οποίον τους ωθεί εις την εξεύρεσιν των μέσων της σωτηρίας όταν κινδυνεύωσιν. Μια παιδεία οπαδό της εθνικής ιδέας. Οι Κρήτες, σύμφωνα με την αντιπολιτευτική εφημερίδα των Αθηνών «Ημερησία», «υπήρξαν ανέκαθεν το καμάρι της Ελληνικής φυλής, και δεν εγεννήθησαν δια να φέρωσιν εν χερσίν ηλακατήν και άτρακτον, ουδ' είνε δυνατόν να μεταβληθώσιν οι αρηϊφιλοι άνδρες εις ταπεινούς είλωτας». Η επαναστατική παιδεία θα τους καταστήσει ικανούς να διεκδικούν το δίκιο τους με τρόπο που να ταιριάζει στα ιδιαίτερα γνωρίσματα της φυλής τους. παιδεία που δεν θα αντιστρατεύεται το εθνικό του φρόνημα.
- Το μεταρρυθμιστικό του πρόγραμμα στράφηκε προς τις χώρες εκείνες οι οποίες θεωρήθηκαν ότι είχαν αναπτύξει σύγχρονη εκπαίδευση (κυρίως Γερμανία και Γαλλία).

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης